

MAREK SZAJDA

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

ORCID [0000-0002-1938-6762](https://orcid.org/0000-0002-1938-6762)

SPRAWOZDANIE Z WEBINARIUM POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII MÓWIONEJ Z 19 IX 2020 R.

Polskie Towarzystwo Historii Mówionej (PTHM) już od ponad 10 lat jest platformą skupiającą badaczy, edukatorów i wszystkich wykorzystujących metodologię *oral history* w naszym kraju. Coroczne spotkania warsztatowe organizacji były okazją nie tylko do dyskusji nad ważnymi i aktualnymi problemami w stosowaniu tej metody, ale również do prezentacji bieżących projektów naukowych czy wymiany doświadczeń¹. W roku 2020 planowane spotkanie PTHM nie doszło do skutku z powodu epidemii. Tym samym to naukowe wydarzenie, podobnie jak i inne konferencje, sympozja i seminaria, zostało przeniesione na kolejny rok, a co ważniejsze – bezpieczniejszy czas. Pewnego rodzaju zastępstwem spotkania było połączenie online, webinarium, w którym uczestniczyli członkowie towarzystwa. Wydarzenie to odbyło się 19 września (sobota).

Wśród poruszanych tematów, prócz kwestii bieżących, m.in. związanych z dodatkowymi szkoleniami online z zakresu obsługi sprzętu nagrywającego czy też zaproszenia do udziału w przyszłorocznej konferencji Memory Studies Association, głównym tematem była aktualna kwestia nagrywania relacji historii mówionej w okresie obostrzeń związanych z epidemią SARS Covid-19. Zanim uczestnicy spotkania mogli podzielić się swoimi doświadczeniami, zaprezentowano dwa przypadki reakcji historyków-oralistów na okoliczność epidemii. Pierwszym przykładem były Stany Zjednoczone, a dokładniej działania Oral History

¹ Sprawozdania ze spotkań warsztatowych publikowano na łamach „Wrocławskiego Rocznika Historii Mówionej”, więcej: www.wrhm.pl (dostęp: 20 X 2020).

Association². Prezentujący amerykańskie podejście do nagrywania w czasie koronawirusa Jakub Gałęziowski zwrócił szczególną uwagę na szybką reakcję tamtejszych badaczy oraz zainicjowanie działań typu „emergency projects”, mających dokumentować to wszystko, co dzieje się podczas epidemii³. Interesujące wydają się również kwestie, które w USA uznano za problematyczne w sytuacji nagrań zdalnych: bezpieczeństwa wywiadów w Internecie oraz anonimowości świadków historii. Z kolei o brytyjskich reakcjach na tegoroczną sytuację opowiedział dr Marcin Jarząbek, prezentując wskazania Oral History Society⁴. Dokument ten zawiera wiele porad dotyczących przeprowadzania wywiadów w trudnych okolicznościach. Są to wskazówki co do takich kwestii, jak: przekładanie wywiadu, jeśli nie jest on konieczny, zachowanie środków ostrożności czy też określenie parametrów technicznych, które powinny być zastosowane w przypadku połączenia i nagrania przez Internet. Warto również dodać, że „Oral History Review” wydało specjalny numer czasopisma poświęcony historii mówionej w czasach Covid-19. Całość została opublikowana w wolnym dostępie i jest do pobrania na stronie czasopisma⁵ lub witrynie wydawnictwa⁶.

Niezwykle ciekawą częścią spotkania PTHM była dyskusja dotycząca nagrań przeprowadzanych w Polsce w „czasach koronawirusa”. O swoich doświadczeniach opowiedzieli m.in. przedstawiciele kilku czołowych instytucji kultury. Wioletta Wejman, pracująca na co dzień w Ośrodku Brama Grodzka – Teatr NN w Lublinie, przedstawiła działania podejmowane przez nią w okresie epidemii. Opowiedziała m.in. o pierwszym wywiadzie po lockdownie, używaniu maseczek w sytuacji nagrania rozmowy oraz o emocjach, które towarzyszyły jej w trakcie spotkań ze świadkami historii. Z kolei Marek Szajda z Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu przedstawił wewnętrzną procedurę instytucji, według której przeprowadzano wywiady historii mówionej w okresie letnim. Wspomniał także o różnych doświadczeniach pracowników Działu Badawczego, którzy rejestrowali nagrania projektowe, w tym spotkania online czy wywiady przeprowadzane w przestrzeni

² Więcej o aktywności Oral History Association w dobie epidemii zob.: <https://www.oralhistory.org/2020/04/13/letter-from-the-president/> (dostęp: 20 X 2020).

³ Dobrym tego przykładem są działania podjęte na Columbia University, zob.: <https://www.ccohr.incite.columbia.edu/covid19-oral-history-project> (dostęp: 20 X 2020).

⁴ Zob. dokument: <https://www.ohs.org.uk/advice/covid-19/> (dostęp: 20 X 2020).

⁵ „Oral History Review”, 47 (2020), 2; zob.: <http://oralhistoryreview.org/current-events/covid-19/> (dostęp: 20 X 2020).

⁶ Zob. witrynę wydawcy: <https://www.tandfonline.com/toc/uohr20/47/2?nav=tocList> (dostęp: 20 X 2020).

otwartej. Trudnym doświadczeniem było odwoływanie wywiadów ze świadkami historii, zwłaszcza tymi najstarszymi. Przez obostrzenia epidemiczne zrezygnowano z kilku spotkań ze stulatkami, rejestrowanymi na potrzeby projektu „100 100-latków na 100-lecie”. Jeszcze inne doświadczenia zaprezentowała Maria Buko, kierująca Archiwum Historii Mówionej Domu Spotkań z Historią w Warszawie. Instytucja ta, wraz z początkiem obostrzeń epidemicznych, wstrzymała nagrywanie świadków historii. Do momentu webinarium PTHM aktywność ta nie została wznowiona. W tym czasie skupiono się na opracowywaniu zebranego wcześniej materiału oraz na innych działaniach archiwizacyjnych.

Osobnym wątkiem spotkania była rozmowa wokół edukacji historii mówionej, w tym dzielenie się doświadczeniami prowadzenia zajęć akademickich z tego przedmiotu. O swoich kursach oraz wymuszonych zmianach w sylabusach opowiadali m.in. pracownicy Uniwersytetu Jagiellońskiego czy Uniwersytetu Warszawskiego. W podsumowaniu webinarium wszyscy uczestnicy zgodzili się, by Polskie Towarzystwo Historii Mówionej opracowało specjalny dokument, wskazujący na szczególne okoliczności przeprowadzania wywiadów w okresie stanu epidemii. Jednocześnie powołano roboczy zespół, który w kolejnych tygodniach miał za zadanie opracować wartościowe wskazówki i rady. Ich treść zostanie opublikowana na stronie towarzystwa.